

Direktoratet for
internasjonalisering
og kvalitetsutvikling
i høyere utdanning

Notatserie
Nr. 3 | 2020

Grønne indikatorer Høringsinnspill

Utgiver: Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku)

Dato: September 2020

Utarbeidet av: Anders A. Didriksen og Martin Paulsen

ISSN: 2535-7921

ISBN: 978-82-8421-008-7

Rapporten kan lastes ned fra diku.no

Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) skal styrke kvaliteten i norsk utdanning. Vi fremmer utvikling og nyskaping, internasjonalt samarbeid og digitale læringsformer.

Gjennom utredning, analyse og rådgivning skal Diku bidra til å utvide og styrke kunnskapsgrunnlaget for kvalitetsutvikling. Formålet er å gi myndigheter og utdanningssektoren bedre forutsetninger for utforming av politikk, tiltak og strategier.

Innhold

Om høringen	3
Høringsinstansenes overordnede bemerkninger	5
Kapittel 1: Innledning	6
Kapittel 2: Fremgangsmåte	7
Kapittel 3: Klima- og miljøindikatorer for UH-sektoren	8
3.1 Mobilitet	8
3.2 Avfall	10
3.3 Innkjøp og anskaffelser	12
3.4 Mat og servering	14
3.5 Vannforbruk	16
3.6 Bygg og materialbruk	16
3.7 Energi	18
3.8 Økologi	20
Kapittel 4: Vurderinger	22
4.1 Rapportering	22
4.2 Kostnader i forbindelse med økt arbeidsmengde	23
4.3 Sammenligning mellom institusjonene	24
4.4 Indikatorenes omfang og begrensninger	25
Kapittel 5: Konklusjon	26

Om høringen

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har Diku gjennomført en høring av Asplan Viaks rapport «Grønne indikatorer for universitets- og høgskolesektoren». Fristen for høringsuttalelser var 8. mai, men denne ble utvidet til 8. juli som en følge av koronapandemien. Diku har dessuten tatt imot noen hørings svar også etter denne fristen.

Høringsteksten på Dikus hjemmesider var som følger:

På oppdrag frå Kunnskapsdepartementet utarbeidde Asplan Viak i 2019 to rapportar om universitets- og høgskulesektorens påverknad på klima og miljø.

Den første rapporten, Klima- og miljøfaktorer for universitets- og høgskolesektoren (faktorrapporten), tar for seg kva faktorar som er viktige å sjå på når ein skal vurdere arbeidet universiteta og høgskulane gjer for å nå målet om å vere klimanøytrale innan 2030. Med utgangspunkt i eksisterande klimarekneskap til fire norske universitet, vurderer Asplan Viak kva faktorar som påverkar UH-sektorens klimagassutslepp og det biologiske mangfaldet på campus.

Dei identifiserte faktorane utgjorde grunnlaget for den andre rapporten frå Asplan Viak. Denne rapporten, Grønne indikatorer for universitets- og høgskolesektoren (indikatorrapporten), presenterer eit kvantitativt indikatorsett som er eigna til å synleggjere og overvake norske lærestader sin påverknad på klima og miljø på ein transparent, robust og forståeleg måte; og for å gi konsistente målingar over tid.

Diku sender med dette rapporten Grønne indikatorer for universitets- og høgskolesektoren på høyring.

Rapporten føreslår åtte hovudkategoriar med tilhøyrande indikatorar. Diku ber om at høyringsinstansane gir si vurdering av både hovudkategoriane, indikatorane og dei potensielle effektane av desse. Om det er andre viktige områder som ikkje er dekt av dei åtte hovudkategoriane, ønskjer Diku forslag til andre kategoriar og indikatorar som kan gi betre oversyn over miljø- og klimapåverknaden til institusjonane.

For hovudkategorien Økologi ønskjer Diku i tillegg høyringsinstansane si vurdering av den føreslåtte prosessen som skal føre fram til overvaking av naturmangfald på institusjonane sine eigedommar og rapporteringa av dette.

Diku ber høyringsinstansane om at høyringsfråsegna vert organisert i samsvar med rapporten si inndeling og nummerering. Det er ein svarrubrikk for merknader av meir generell karakter samt merknader til kapitla 1, 2, 4 og 5. I tillegg er det ein eigen rubrikk for merknader til kapittel 3.

Høyringsfrist 8. juli 2020

Diku har mottatt til sammen 21 høringsuttalelser. Av disse er ti fra høyere utdanningsinstitusjoner, seks fra departementer og direktorater, og de resterende fra andre aktører. Vi har indikasjoner på at koronasituasjonen har ført til at færre har bidratt til denne høringsrunden enn det man i utgangspunktet kunne ha sett for seg. Fem av de 21

høringsinstansene som svarte meldte at de ikke hadde merknader mens en sjette, UiO, ga en begrunnelse på hvorfor de ikke ønsket å svare på høringen.

I dette dokumentet presenterer Diku hovedpunkter fra de ulike høringsuttalelsene. Vi har sortert innspillene etter strukturen i Asplan Viaks rapport, for å gjøre det lettere å se sammenhengene med denne. Vi har ikke gjort faglige vurderinger eller analyser av uttalelsene, eller svart på innspillene, men forsøkt å trekke ut essensen av høringsinnspillene.

I høringsteksten blir det presisert at det er Asplan Viaks rapport som er på høring. Det er også det som er hovedfokus her. Samtidig inngikk rapporten i en politisk prosess som gikk sin gang etter at rapporten ble levert. Dette har gitt gjenklang i enkelte av høringssvarene og blir reflektert i denne gjennomgangen.

Asplan Viaks rapport berører høringsinstansene i ulik grad. Universitetene og høyskolene vil i første omgang berøres, men forslagene i rapporten har også spesielt stor betydning for aktører som NSD, som er foreslått å motta institusjonenes rapporter, og Statsbygg, som eier bygninger og arealer for mange av institusjonene, og til en viss grad studentsamskipnadene, som leverer mat på campus.

Først i dokumentet gjengir vi høringsinstansenes overordnede betraktninger. Dette inkluderer hvordan høringsinstansene stiller seg til rapporten og de forslagene den innebærer. Ulike deler av Asplan Viaks rapport har ulik vekt. Innledningen i kapittel 1, beskrivelsen av fremgangsmåten i kapittel 2 og konklusjonene i kapittel 5 har av naturlig årsaker fått relativ liten oppmerksomhet. Hovedvekten av innspillene ligger på den detaljerte gjennomgangen av indikatorene i kapittel 3 og diskusjonen av sentrale problemstillinger knyttet til spørsmål om rapportering, kostnader i forbindelse med økt arbeidsmengde, spørsmålet om sammenligning mellom institusjonene og indikatorenes omfang og begrensninger i kapittel 4.

Det vi gjengir her er en oppsummering av høringssvarene og utdrag fra disse. Ønsker man en mer inngående forståelse for argumentasjonen i de enkelte høringsuttalelsene bør man lese dem i sin helhet. De er tilgjengelige på Dikus hjemmesider:

<https://diku.no/aktuelt/hoeyring-rapport-groenne-indikatorer-for-universitets-og-hoegskolesektoren>

Høringsinstansenes overordnede bemerkninger

Høringsinstansene er gjennomgående positive til at det settes fokus på klima- og miljøspørsmål og det grønne skiftet. Mange av institusjonene påpeker at de allerede jobber systematisk med bærekraft eller sine bidrag til det grønne skiftet, enten gjennom strategier og handlingsplaner, eller spesifikt gjennom ordninger som Miljøfyrtårn eller Klimapartner. Dette gjelder i ulik grad for **BI, HiM, NHH, NMBU, UiB, UiO, UiT, USN**, men også for andre høyringsinstanser som **UHR, Forsvarsdepartementet, Statsbygg**.

Høringsinstansene har ulike syn på rapporten som sådan og på de ulike forslagene den inneholder. Noen av høyringsinstansene er tydelig positive til rapporten og ser den som et viktig bidrag til UH-institusjonenes arbeid med det grønne skiftet. Det gjelder for eksempel **NHH**, som understreker at rapporten vil være et nyttig verktøy i det kommende klimaarbeidet. Lignende vurderinger blir gitt av **Helsedirektoratet, Statsbygg**. Også **UHR** understreker at rapporten kan ha nytteverdi for institusjonene.

UHR er likevel skeptiske til at rapporten skal danne grunnlag for felles, obligatorisk rapportering. Dette synet deles av **UiO, UiB, USN, UiS, UiT, PHS** og **Forskerforbundet**. Disse høyringsinstansene ser ulike utfordringer. Noen er bekymret for en økning i rapporteringsbyrden i en tid hvor man ellers jobber for avbyråkratisering, andre mener rapporteringen vil koste mer enn man får igjen for den.

Høringsinstansene er relativt unisone når det gjelder spørsmålet om sammenligning. **BI, NMBU, PHS, UiS, UiT, USN, Statsbygg** og **Forskerforbundet** uttrykker på ulike måter at indikatorene ikke bør brukes til å sammenligne ulike institusjoner med hverandre.

NMBU, UiT og **Forskerforbundet** er kritiske til bruken av indikatorer som verktøy i miljø- og klimaarbeid ved institusjonene. **UHR, UiB** og **UiO**, viser til utfordringer knyttet til bruk av indikatorer, uten å avvise dem helt. **BI** påpeker at det hadde vært bedre å bruke allerede etablerte metoder for å måle campusenes klimaavtrykk, enn å foreslå nye indikatorer.

HiM er positive til innføring av grønne indikatorer, men mener antallet som foreslås i rapporten er for høyt. Også **UiS, USN** og **PHS** ønsker seg et enklere system. **UiS** mener at indikatorer knyttet til universitetenes campus er viktig, men underordnet arbeidet med utdanning, forskning, innovasjon og samfunnskontakt. Dette støttes av **Forskerforbundet**.

Noen høyringsinstanser peker på momenter som ikke er tatt opp i Asplan Viaks rapport. **Statsbygg** er opptatt av at ansvar og eierskap til bygningsmasse og arealer må ses opp mot rapportering og ansvar for registrering og måling av sentrale underlagsdata til indikatorene. Lignende poeng blir tatt opp i høyringssvarene fra mange av institusjonene, som opplever at enkelte av de identifiserte indikatorene ligger utenfor deres kontroll.

Enkelte av høyringsinstansene benytter anledningen til å kommentere det pågående arbeidet med Vurderingskort for det grønne skiftet.¹ Dette er naturlig, fordi den politiske konteksten som rapporten inngår i har utviklet seg siden rapporten ble publisert i november 2019. Flere av høyringsinstansene er sterkt kritiske. **UHR** understreker sin skepsis til forslaget om et vurderingskort for det grønne skiftet, **UiO** støtter dette. **UHR, Forskerforbundet** og **NMBU** etterspør tettere involvering av aktører i sektoren i arbeidet med det grønne skiftet.

¹ Dette arbeidet er beskrevet på Dikus nettsider. <https://diku.no/ressurser-og-verktoey/vurderingskort-for-det-groene-skiftet>

Kapittel 1: Innledning

Dette kapitlet tar for seg høringsinstansenes tilbakemelding på kapittel 1 i Asplan Viaks rapport «Innledning». Særlig Statsbygg og NMBU hadde utførlige svar som kan leses i sin helhet i hørings svarene deres.

Statsbygg viser til lang erfaring med å utvikle indikatorer for å måle miljøavtrykk i byggesektoren og gir en grundig gjennomgang av forutsetningene for gode indikatorer.

UiS oppfatter at Asplan Viak presenterer objektive kriterier som også sier noe om vi lykkes i å nå målene vi setter oss. Videre mener UiS det er viktig at vi hever hodet og tenker både kvantitative og kvalitative mål innen klima og miljø. UiS er enig i vurderingen om fokus på kvantitative mål i første omgang, mens vi utvikler og supplerer med kvalitative vurderinger etter hvert. Ellers er UiS enig i metoden for valg av kriterier og indikatorer.

UiT viser til rapportens diskusjon og understreker at vektlegging av indikatorer kan gi forrang til teknikken framfor refleksivitet hos de som skal arbeide med å nå målene om økt bærekraft. Mange aktiviteter og resultater lar seg vanskelig måle, eller de lar seg ikke måle i det hele tatt og det er viktig at ikke fokuset blir vridd fra å gjøre aktiv handling/de beste tiltakene til å finne tekniske løsninger for måling og registrering av indikatorer.

NMBU synes i utgangspunktet at mål og insentiver for å få ned klimagassutslipp i driften av norske universiteter og høyskoler er viktig og nødvendig. NMBU tror likevel at de fleste indikatorene som er listet i denne rapporten i liten grad vil bidra til et bedre miljø- og klimaarbeid på universitetet. NMBU oppfordrer sterkt til at det brukes mer tid og ressurser på å se på kvalitative indikatorer som gir et helhetlig klimabudsjett.

Kapittel 2: Fremgangsmåte

Dette kapitlet tar for seg høringsinstansenes tilbakemelding på kapittel 2 i Asplan Viaks rapport «Fremgangsmåte».

NHH mener det er fornuftig å benytte indikatorenheten heltidsekivalent (hte) som et samlet mål på antall personer (ansatte og studenter) på campus. NHHs anbefaling er at hte skal beregnes automatisk, basert på allerede innrapporterte data i DBH:

BI mener man må skille mellom studentspesifikke og ansattspesifikke utslipp, dette for å få ansatte til å bli klar over egne utslipp. Dersom man kun regner heltidsekvivalenter, vil ansattes utslipp kunne forsvinne i studentmassens utslipp ettersom studentene utgjør så mange flere individer. På energi anbefaler BI å måle energibruk per driftstime. Arealeffektivitet bør måles, men bygningers ulike forutsetninger må tas med i vurderingen og arealeffektivitet må ikke gå på bekostning av arealenes evne til å bidra til god læring.

UiS mener det kan være en svakhet at også studenter er med i grunnlaget for en heltidsekivalent. Dette fordi de ansatte i større grad enn studenter er driverne for utslipp. Dermed kan det være at studentene vektas for mye. Det vil dessuten ikke være mulig å fange opp alle utslipp fra studentaktiviteter da mye av dette tas utenom regnskapet til virksomheten, for eksempel studieturer betalt av den enkelte student.

USN støtter prinsippene bak tenkningen rundt «hte» (heltidsekvivalenter) som både inkluderer ansatte og studenter. Når det gjelder studenter må man gjøre en prinsippbeslutning knyttet til inklusjonskriterier for nettbaserte studier og samlingsbaserte studier når det gjelder studiepoeng og studenter.

Kapittel 3: Klima- og miljøindikatorer for UH-sektoren

Dette kapitlet tar for seg høringsinstansenes tilbakemelding på kapittel 3 i Asplan Viaks rapport «Klima- og miljøindikatorer for UH-sektoren». Dette er det mest spesifikke kapitlet, og overskriftenes nummerering følger Asplan Viaks rapport.

3.1 Mobilitet

BI har gjennom sitt klimaregnskap sett at pendling utgjør så mye som 45 % av institusjonens utslipp (2017 tall). BI mener derfor det er svært viktig at man måler dette gjennom transport undersøkelser på årlig basis. Etter BIs skjønn er det viktig, og riktig at student-pendling inkluderes, da disse utgjør majoriteten av utslipp fra pendling. Basert på sine erfaringer, anbefaler BI at pendling, både for ansatte og studenter måles årlig.

Forsvarsdepartementet trekker frem at koronakrisen gir enorme muligheter for å ta i bruk, lære om og utvikle praksis for alternativer til mobilitet. Dette inkluderer teknologiske løsninger som kan erstatte fysisk tilstedeværelse, og i tillegg effektivisere arbeidet, eksempelvis digitale møteplasser. Her er det både snakk om å distribuere slike løsninger, legge til rette for at medarbeidere bruker dem og stille konkrete krav til at folk benytter disse. Forsvarsdepartementet mener at tilstedeværelse i større grad kan styres og foreslår at det for eksempel kan innføres kvoter på antall årlige reiser, eller en godkjenningssordning

NHH understreker viktigheten av at institusjonen pålegger alle ansatte og studenter å bestille gjennom reisebyrå noe som sikrer et korrekt rapporteringsgrunnlag. NHH påpeker også at en slik praksis er særs viktig i beredskapssammenheng. NHH mener at det vil kreve mye arbeid å beregne personkilometer. NHH anbefaler at en i første omgang gjennomfører reisevaneundersøkelser for ansatte.

USN mener mobilitet er et viktig område som det bør være indikatorer på, men da primært på områder som er under virksomhetenes direkte innflytelse. USN påpeker at man primært bør søke løsninger som bidrar til overgang til kollektive løsninger og sykkel/gange som i sum gir reduksjon i bruk av privatbil. USN trekker frem at slik indikatorene er beskrevet ser det ut til at arbeidsreiser inkluderer kun reiser til og fra arbeidssted, men ikke de omtaler som tjenestereiser. USN er usikre på om det er formålstjenlig å gjøre kartlegging av ansatte og studenters reisevaner. USN påpeker også utfordringen ved at en reduksjon i mobilitetsrelaterte klimagassutslipp kan være i strid med UH-sektorens målsettinger om økt forsker- og ansattmobilitet i Europa og økt deltagelse i internasjonale forskermiljø.

Statsbygg mener mobilitet er en sentral kategori når UH-sektoren klimapåvirkning skal synliggjøres. Statsbygg anbefaler å dele kategoriens 25 indikatorer tydelig inn i henhold til om de er egnet til å synliggjøre selve klimapåvirkningen på den ene siden, og hvorvidt de er egnet til å analysere selve endringen i klimapåvirkning fra mobilitet på den andre. Etter Statsbygg vurdering er det rom for å forbedre indikatorene på dette området for at de skal kunne danne et godt grunnlag for å kunne beregne utslipp fra UH-sektoren fra mobilitet.

3.1.1 Flyreiser

BI mener institusjonene kan vurdere hvilke reiser som kan reduseres eller erstattes med elektroniske møter. BI vurderer å utrede etableringen av et karbonbudsjett knyttet til tjenestereiser. BI erfarer at det kan være vanskelig å få full oversikt over flyreiser, da en mindre andel reiser bestilles utenfor etablert reiseportal. Tydelige retningslinjer for reising er et viktig virkemiddel for å styre bruken av flyreiser til et fornuftig nivå. BI anbefaler at institusjonene måles på om de klarer å redusere, erstatte og forklare nødvendige flyreiser på en fornuftig måte som både reduserer klimaavtrykket og som bidrar til internasjonalisering.

UiS trekker frem at koronatiden har vist at institusjonene kan redusere reiseaktivitetene i stor grad, med overgang til digitale løsninger. Dette kan faktisk lede til mer deling og bedre forskning samtidig som det leder til sparte reiseutgifter og mer frigitt tid til forskning. UiS mener det kan være krevende å innhente personkilometer (pkm) dersom informasjonen ikke blir gjort lett tilgjengelig. UiS foreslår en forenkling ved å sette gjennomsnitt antall pkm for reiser til de enkelte kontinent. UiS mener at det dersom det er mulig å kreve registrering av CO₂ utslipp for flyreiser i økonomisystemet bør dette søkes da det vil lette rapporteringen.

Statsbygg mener det ikke er enkelt å synliggjøre klimaeffekten av de ansattes flyreiser basert på de seks indikatorene som er foreslått for denne kategorien. Indikatorene som er foreslått er godt egnet til å kunne forklare endringer i utslipp fra flyreiser ved institusjonen, men det er vanskelig basert på disse indikatorene å beregne selve utslippene.

For å måle klimaeffekten av flyreiser foreslås det i rapporten å etablere en indikator som skal måles i personkilometer (pkm). Etter Statsbyggs vurdering vil dette være en indikator som kun kan måle symptomet, ikke den reelle årsaken som driver klimabelastningen forbundet med flyreiser. Det er ikke flyreisen i seg selv som utgjør en negativ klimapåvirkning, men det er utslippene av klimagasser som flyreisen forårsaker. Ved en eventuell framtidig transformasjon til elektriske fly vil ikke den foreslåtte indikatoren kunne fange opp en slik forbedring. Derfor bør en indikator for flyreiser innrettes slik at den registrerer tonn CO₂-ekvivalenter forbundet med flyreisene i sektoren. Med det vil indikatoren også bli mer robust over tid, da den fanger opp teknologiske løsninger som gjør flyreiser mer klimavennlige.

NMBU er også inne på det om å erstatte fysiske møter med nettbaserte møter og å øke antall miljøvennlige reiser. De påpeker også at det meste av reisevirksomhet er i forbindelse med konferanser og prosjektutvikling på tvers av landegrensene. Dette er et samarbeid og en faglig utvikling som er i tråd med universitetets strategi. NMBU har en betydelig klimapåvirkning gjennom flyreiser. Tallene de har i dag er utarbeidet ved hjelp av reiseregninger i regnskapssystemet. MBU mener at innføring av nye reisebyråavtaler gjennom Statens innkjøpssentral vil kunne gi bedre tall om alle blir pålagt å bruke den. Videre mener NMBU at flyreiser bør deles på antall ansatte og ikke hte, og at enheten bør være tonn CO₂, heller enn pkm og prosenttall

3.1.2 Arbeidsreiser

BI mener det er nødvendig med årlige transport undersøkelser om man raskt skal kunne kutte utslipp i denne kategorien. Her skjer det mye innenfor kollektivselskapene. For eksempel har Ruter i Oslo ambisjoner om å være utslippsfrie innen 2028. BI påpeker at de ansattes reiser er viktige da det i hovedsak er de som reiser med bil, det er imidlertid vel så viktig å måle studentenes reisevaner da de utgjør en langt større andel av utslipp fra pendling enn ansatte så lenge kollektivtrafikken ikke er utslippsfri. BI mener derfor det vil være hensiktsmessig og riktig å måle utslipp fra pendling for ansatte og studenter hver for seg. BI mener at de institusjonene som har parkering for ansatte bør gradvis tilrettelegge for

betaling for denne tjenesten. BI anbefaler at det legges til rette for avgifter på ansattparkering slik at dette godet får en pris for de som ønsker å benytte seg av det. De foreslår at dette kan gjøres etter modell fra bompenger, hvor man differensierer pris etter type kjøretøy og utslipp. Dette er i tråd med prinsippet om at forurensere betaler.

UiS mener det må brukes estimerer basert på for eksempel telling av antall biler, antall syklistene og antall personer på campus. Da kan man komme frem til rimelige tall for andel som reiser med kollektiv eller gange. Det bør fortrinnsvis brukes digitale løsninger for tellingen. Dersom man velger betaling for parkering, vil en også kunne ha løsninger som teller antall biler.

Statsbygg mener at en prosentvis fordeling som er foreslått i de 7 indikatorene ikke vil kunne gi grunnlag for å synliggjøre klimapåvirkningen av arbeidsreiser ved en UH-institusjon. Basert på disse indikatorene er det vanskelig å beregne selve utslippene (som i stor grad kun er generert av arbeidsreiser med bil og motorsykler som benytter fossilt drivstoff). Statsbygg mener alle de 12 indikatorene for Infrastruktur og tilrettelegging for arbeidsreise representerer viktige tiltak, og at en hensiktsmessig tilrettelegging av arbeidsreisene vil bidra sterkt til at utslipp fra arbeidsreiser reduseres. Igjen så representerer disse 12 indikatorene en form for forklaringsindikatorer som kan synliggjøre både hvilke tiltak og en oversikt over i hvilken grad institusjonen har tilrettelagt for at utslipp skal reduseres. Statsbygg legger til at de har mye å bidra med når det gjelder mobilitetsanalyser for reise og transport, og infrastruktur på campus slik som parkering, sykkelparkering, garderobefasiliteter, kollektivtrafikk mv. I denne sammenheng kan Statsbygg sammen med sine leietakere realisere tiltak som kan bidra til å forbedre resultatene indikatorene i dette kapittelet måler.

NMBU foreslår at det istedenfor å rapportere hvert 4 år på % bruk av kollektiv, bil osv. (tabell 2) settes av ressurser til å lage en felles reisevaneundersøkelse for sektoren, kanskje med hjelp av TØI, som kjøres hvert andre eller tredje år. Dersom det er mulig, kan denne undersøkelsen inneholde en automatisk utregning av CO₂ utslipp ved bruk av ulike transportmidler til og fra jobb. Det kan da lages en felles rapport om utviklingen i sektoren. Den kan også brukes til å forbedre kollektivtilbudet i ulike områder.

Til indikatorene i tabell 3 Infrastruktur og tilrettelegging for arbeidsreiser påpeker NMBU at antall ladere for ladbare biler ikke er en robust indikator over tid da utvikling i batterikapasitet osv. kan gjøre laderne overflødige. NMBU viser også til sine campus og påpeker at antall meter til tilgjengelig kollektivtilbud ikke er en indikator på om kollektivtilbudet oppleves som godt. På dette området anbefaler de større bruk av kvalitative beskrivelser samt en felles reisevaneundersøkelse for sektoren. NMBU mener at fullgode tilbud til kollektivtransport må være på plass før man kan innføre parkeringsavgift på campus. NMBU mener også at antall kvadratmeter garderobe sier lite om dette tilbudet.

3.2 Avfall

BI mener UH-sektoren bør sette seg som ambisjon å understøtte en sirkulærøkonomi når man skal sette indikatorer knyttet til håndtering av avfall. Det bør både settes indikatorer for avfallsreduksjon og mål om hvor stor andel av avfallet som skal kunne materialgjenvinnes. Ved å velge materialgjenvinning som måleindikator må man se på hele verdikjeden og dermed også vurdere hvilke innkjøp som er nødvendige og hvordan de innkjøpene man foretar påvirker miljø og klima. Dette er i tråd med norsk avfallspolitikk som henviser til at det er ønskelig å gå fra deponering og energigjenvinning til materialgjenvinning, ombruk og reduksjon. Materialgjenvinning som indikator er også det EU har besluttet å innføre som

måleparameter. BI anbefaler at den enkelte institusjon må utfordres til å etablere de riktige fraksjonene for sin institusjons behov. Deretter bør man sette mål om både avfallsreduksjon (og derigjennom indirekte innkjøpsreduksjon av unødvendige produkter/lite miljøvennlige produkter) og at det som skal forbrukes skal kunne gå inn i et nytt sirkulært løp (måle materialgjenvinning).

NHH påpeker at man i samarbeid med renovatør kan få oversikter over avfallstyper og total avfallsmengde. Når det gjelder avfall fra bygghelatede prosjekter mener NHH at det må skilles mellom selvforvalende institusjoner og institusjoner som er leietakere. For institusjoner som leier sine bygninger må utleier kunne levere data om ombruk og gjenvinning av brukte bygningsmaterialer.

Politiuøgskolen påpeker at det foreslås en rekke indikatorer for avfall og at institusjoner som allerede er miljøfyrtårnsertifiserte allerede rapporterer på et annet indikatorsett som er noe ulik inndelingen denne rapporten foreslår. Politihøgskolen mener det vil være hensiktsmessig med en samkjøring av kategoriene.

USN påpeker at de fraksjonene på avfall fra daglig drift som gjengis i tabell 4 ikke representerer en gjennomgående kategorisering av fraksjoner for de avfallsselskaper som betjener USNs åtte campus. Fraksjonene vil derfor være viktig å definere per campus, men de gir ikke nødvendigvis god informasjonsverdi akkumulert.

USN mener at avfall fra byggeprosjekter ligger utenfor deres kontroll, da alle byggeprosjekter gjennomføres av byggherre. Andel til gjenvinning og fraksjoner til sortering er kun krav som spesifiseres i anbudprosesser og gjenspeiles i USNs innkjøpskompetanse. USN mener at dette selvsagt er av relevans for selveiende institusjoner.

Statsbygg mener at avfall er en sentral kategori når UH-sektoren miljøpåvirkning skal synliggjøres, spesielt i forbindelse med redusert ressursbruk og økt sirkulærøkonomi.

3.2.1 Avfall fra daglig drift

UiS mener telling av avfallet kan virke noe ambisiøst med tanke på antall kategorier. De foreslår derfor estimerer på dette området. UiS foreslår at det på dette området innføres mer kvalitative mål, for eksempel rutiner for avfallshåndtering. Videre mener de at dette må følges opp i innkjøpspolitikken med krav til redusert- og miljøvennlig emballasje. Redusert innkjøp leder også til både bortfall av emballasje og heller ikke kasting av fullt brukbart materiell. Mer bruk av sirkulærøkonomi er et nøkkelord. Fokus bør være å redusere avfallet, ikke bare måle prosentandel av diverse avfall.

Statsbygg siterer rapporten som sier at «Veksten i mengda avfall skal vere vesentleg lågare enn den økonomiske veksten, og ressursane i avfallet utnyttast best mogleg gjennom materialgjenvinning og energiutnytting». Statsbygg mener at dette utgangspunktet medfører at reduksjon av avfallsmengder er sentralt, samtidig som det er viktig med høy sorteringsgrad av avfallet som blir generert.

Rapporten foreslår å måle prosentvis andel av 11 forskjellige avfallsfraksjoner. Statsbygg mener dette virker å være i overkant detaljert i forhold til miljøpåvirkningen som skal belyses og til rapporteringsformål. Etter Statsbyggs syn ville det fungere fint med indikatoren for total avfallsmengde, samt sorteringsgrad. Det påpekes også at det antagelig vil være vanskelig for institusjonen selv å påvirke hvilken behandling avfallet deres får, i tillegg er det store nasjonale forskjeller på hvilke sorteringsmuligheter de ulike avfallsselskapene tilbyr.

NMBUs regnskap for avfall er ikke koblet til klimaregnskap hos NMBUs leverandør. NMBU er ikke kjent med at dette gjøres av andre leverandører heller. Det er ifølge NMBU allerede gjort en god del forskning på dette, og de anbefaler at det utvikles gode moduler i samarbeid med avfallsbransjen.

Avfallstallene er også avhengig av hvilken leverandør man har. Noen oppgir både tall for det som blir resirkulert lokalt og det som blir ettersortert på anlegget, mens andre bare oppgir den første. På grunn av institusjonenes ulike profiler vil det være vanskelig å sammenligne institusjoner i UH-sektoren på disse indikator og indikatorenehetene. NMBU vil derfor anbefale større grad av kvalitative indikatorer på tilrettelegging for reiskulering og holdningsskapende arbeid.

NMBU mener at Sektoren også her kan jobbe sammen om å prøve å få redusert avfallet inn. Veldig mye av det som leveres av varer har med mye emballasje. Det er viktig at store innkjøpsavtaler som gjøres gjennom Statens innkjøpssentral tar med dette som et viktig punkt i kravspesifikasjonene..

3.2.2 Avfall fra byggrelaterte prosjekter

UiS mener dette kan være krevende, men dog viktig. Dette bør følges opp spesielt i innkjøp/ anbudsprosessen.

Statsbygg tar utgangspunkt i rapporten som sier at; «UH-sektoren har tilsynelatende liten oversikt over avfallsmengder knyttet til byggrelaterte prosjekter som nybygging, rehabilitering og riving. Ettersom sektoren forvalter en stor bygningsmasse, bør sektoren sette krav til ombruk, effektivisering av ressursbruk og god avfallshåndtering på byggeplassen gjennom kildesortering, gjenvinning, gjenbruk og minimering av restavfall». Statsbygg mener derfor at det er viktig at UH-sektoren setter krav til entreprenør om at avfallsrapportering i henhold til indikatorene som inngår i indikatorsettet blir utarbeidet som en del av byggekontrakten. Statsbygg mener at de 4 indikatorene som er foreslått er gode.

NMBU påpeker at bygg i sektoren typisk har to ulike leverandører, enten gjennom Statsbygg eller gjennom egne byggeprosjekter. Flere universiteter og høyskoler eier heller ikke sin egen bygningsmasse. Om det er snakk om store oppussingsprosjekter eller nybygg blir dette levert av Statsbygg. Prosjektene blir i stor grad styrt innenfor deres rammer og det vil ikke være mulig å rapportere på indikator og indikatorenehetene i tabell 5 for disse byggeprosjektene. Slike byggeprosjekt foregår dessuten over år. NMBU anbefaler at Kunnskapsdepartementet stiller krav til Statsbygg på vegne av sektoren til avfall og klimaregnskap på byggeplasser.

3.3 Innkjøp og anskaffelser

BI viser til egen praksis hvor de har skjerpet kravene til innkjøp i en mer miljøvennlig og grønn retning ved å etterspørre miljøsertifiseringer ved kontraktinngåelse eller at det skal skje i løpet av kontraktperioden. Ved å etterspørre miljøsertifiseringer erfarer BI at andelen leverandører som er sertifisert har økt betydelig. I innkjøpsprosesser kan man for eksempel fokusere på bruk av emballasje, hvor energikrevende et produkt er, hvor kortreist produktene er og hvordan de kan gjenvinnes. Samtidig bør institusjonene ha et kritisk blikk på innkjøp, er de nødvendig eller kan behovet løses på andre måter. BI har også sett at ved å sette fokus på deres konferanser og arrangementer så identifiserer de flere unødvendige innkjøp som de nå er i ferd med å redusere. BI anbefaler at det legges føringer på hvor mye miljø skal vektas i innkjøp, stille krav til miljøsertifiseringer og implementere dette over

en periode på f.eks. 3-5 år, avhengig av kontraktslengder. Samtidig bør institusjonene kunne dokumentere hvordan de jobber med å redusere unødvendige innkjøp som f.eks. engangsartikler, plast, give-aways osv, samt hvordan de jobber med å forlenge levetiden på eksisterende produkter som møbler og bygningsmaterialer. For at dette skal være mulig å måle anbefaler BI at man jobber videre med indikatorer som både er kvantitative og kvalitative.

Helsedirektoratets kommentarer er i hovudsak knyttet til indikator 3.3 innkjøp og anskaffelser. Innkjøp av produkter er i mange klimaregnskap den største utslippsposten, så det er absolutt positivt at denne kategorien er med, Helsedirektoratet mener imidlertid at den er for begrenset i det foreliggende forslaget. Det burde være mulig å inkludere flere produkter i denne indikatoren relativt enkelt, særlig med tanke på hvor stort utslipp denne posten ofte utgjør og hvor detaljert informasjon som etterspørres for andre indikatorer. Det påpekes også at det ikke er noe som ser ut til å dekke leasingavtaler, noe som trolig er relevant for en del UH-miljøer. Generelt er diskusjonen om miljøpåvirkning av produkter i livsløpsperspektiv svak, og noe som kunne vært utdypet.

Forsvarsdepartementet forteller at Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) forsker aktiv på mulighetene for et «grønnere» forsvar. De peker blant annet på anskaffelser som et forsømt område i denne sammenhengen. FFI mener at «klimasmarte offentlige anskaffelser kan redusere klimautslippene fra offentlig sektor med hele 70 prosent.» (Viten, nr. 2, 2019) Her henviser de til rapporter fra Difi og Miljødirektoratet. Teknologi kan minske forbruket av materiell betydelig. Andre områder som bør vurderes er større mulighet for gjenbruk, bruktkjøp og reparasjon/vedlikehold.

NHH støtter tenkningen om å rette søkelyset mot spesifikke relevante produktgrupper. NHH bemerker at nettobudsjetterte virksomheter kan overføre ubrukte midler til neste budsjettår. For disse virksomheter er det ikke interessant å måle totalt forbruk sammenlignet med årsgjennomsnitt.

UiS mener at noe av dette vil være lett tilgjengelig. Men de etterlyser eventuelle insentiver og belønninger for å holde innkjøpene lave. Det er innsatsfaktorene som lettest kan kontrollere. Sirkulærøkonomi og gjenbruk bør belønnes og overforbruk må koste. Her kan det være både penger og klima å spare. UiS foreslår at det etableres en intern klimabelønningsordning i sektoren, for eksempel med en intern karbonavgift som gis uavkortet tilbake til sektoren. De som forbruker mer enn gjennomsnittet taper og de som forbruker mindre enn gjennomsnittet vinner på ordningen, samtidig som den er selvfinansierende.

USN mener at indikatorene som foreslås på innkjøpt vil gi et svært begrenset bilde. Dette er produktområder man normalt har rammeavtaler på og det antas at statistikk relativt enkelt kan innhentes fra avtale-leverandørene og/eller bestillingssystem. Hvis dette skal ha noe nytteverdi for sammenligning, bør det ligge en mer detaljert og enhetlig spesifisering til grunn, f.eks. om det er arbeidsbord/kontorstoler eller om indikatoren skal inneholde alle bord/stoler. Hvis det kun er snakk om internt brukt på institusjonen er det tilstrekkelig at institusjonen selv definerer dette slik at indikatoren reflekterer det samme fra år til år

Indikatoren på «periodisk overforbruk» mener USN gir liten verdi. Hvis denne indikatoren allikevel skal benyttes, så må det også her gjøres en mer detaljert spesifisering på hvilke konti/kontogrupper som skal inngå i et rapportert forbruk slik at innrapportering gir sammenlignbare tall.

USN mener at den enkelte institusjon bør identifisere viktige kategorier som elektronikk, serveringstjenester, rekvisita mm som alle har effekt på vårt samfunns bærekraft. En ukritisk telling av stoler og bord – som kan ha svært ulike miljøavtrykk gir liten mening. Det bør i stedet utvikles ledelsesprinsipper som stimulerer til gjenbruk, ombruk, reparasjoner og vedlikehold. I den sammenheng er innkjøpsordninger knyttet til FairTrade eller liknende systemer viktig. USN kan ikke se at tabell 7 gir en mening i bærekraftsammenheng.

Statsbygg viser til høringsrapporten hvor det står at det er flere måter å redusere miljøpåvirkningen på gjennom innkjøp og anskaffelser. Det nevnes her at institusjonene kan bruke sin innkjøpermakt til å stille krav til leverandører. Dette støtter Statsbygg og anmoder at det utarbeides en indikator som reflekter andel kontrakter hvor det settes krav til miljø.

Når det gjelder de 7 indikatorene som er foreslått i kategorien «Innkjøps- og forbruksvolumer av utvalgte produkter», stiller Statsbygg spørsmål til om det er hensiktsmessig med denne type rapportering. Med tanke på å synliggjøre klima- og miljøpåvirkning gjennom innkjøp så mener Statsbygg at det heller kan være hensiktsmessig å fokusere på andel av innkjøp (evt. fordelt på utvalgte kategorier) som er miljømerkede/miljøsertifiserte eller har EPD (Environmental Product Declaration) som synliggjør et lavere klimafotavtrykk enn standard produkter med samme formål.

Etter Statsbyggs vurdering er inndelingen på dette området for detaljert og stiller spørsmål ved om det vil være mulig å hente ut tall på dette på en rasjonell måte. Etter Statsbyggs vurdering vil det være viktig å se på hvilke innkjøpskategorier som kan hentes ut av økonomisystemet uten at det krever manuell gjennomgang av bilag. Statsbygg stiller også spørsmål ved indikator for identifisering av periodevist overforbruk.

For å følge samme logikk som for de andre kategoriene, foreslår Statsbygg at man kan tydeliggjøre noen (hoved)kilder til utslipp innenfor kategorien Innkjøp og anskaffelser.

NMBU mener at indikatorer som antall bord og stoler kan være vanskelig å oppdrive i regnskapa og det vil variere mye. De er også usikker på miljøeffekten av å bruke tid på å telle dette manuelt pr år. Møbler kan ha veldig ulik miljø- og klimaeffekt, både i produksjon, levetid og som avfall. NMBU anbefaler at det lages gode veiledere for kjøp av nye møbler. Det er viktig å stille gode miljø- og klimakrav i kravspesifikasjon ved inngåelse av rammeavtale.

NMBU har regler for hvor ofte de kan kjøpe inn ny PC til ansatte. De har fått ny leverandør med gjenvinningsavtale via Statens innkjøpssentral. NMBU er usikker på kost/nytte-effekten av å telle antall PCer. Antall nytilsatte og ansatte som må få ny etter 4 år vil variere. Et kvalitativt mål på dette området er om organisasjonen har gode retningslinjer for innkjøp av nye PCer samt gjenvinningsavtale på gamle PCer. NMBU er ikke kjent med unødvendige innkjøp på dette området.

3.4 Mat og servering

BI viser med sine eksempler at det er mulig å redusere klimaavtrykket knyttet til mat og servering betydelig samtidig som det er økonomisk, det øker trivselen, og det bidrar til bedre helse og økt læring ved at studentene får miljøvennlig, sunn, god og næringsrik mat servert på porselen.

BI viser med eksempel og egen erfaring at man kan regne klimaavtrykk knyttet til mat og servering ved å beregne utslipp per måltid. Ved beregning av utslipp per måltid fikk BIs

leverandør på klimaregnskap data fra leverandør på innkjøp i kg av alle ingredienser målt opp mot antall måltider solgt av kjøtt, fisk og vegetar. Derifra ble det utarbeidet et standard måltid av kjøtt, fisk og vegetar som utslipp ble målt ut fra. Denne standarden er blitt benyttet for å måle klimaavtrykk der de kunne tallfeste antall måltider. BI anbefaler at det settes fokus på kortreist lokal mat og på reduksjon av rødt kjøtt samt vekst i vegetariske retter. Dette bør pålegges kantinedriver om man skal drifte en studentkantine. Det bør legges spesifikke føringer på samskipnadene som drifter studentkantiner.

NHH viser til at det er Sammen (tidl. Studentsamskipnaden i Bergen) som drifter serveringssteder på campus.

PolitiHøgskolen mener at matavfall er en indikator som profiterer helfabrikata, hvor industrien har matavfallet og ikke den enkelte institusjon. Derfor mener de at matsvinn kan være mer interessant å registrere. PolitiHøgskolen mener det er vanskelig å rapportere på vegetarisk/vegansk ved bruk av buffet.

UiS mener det er mer hensiktsmessig å legge dette «området» inn under innkjøp/innkjøpspolitikk. Det er viktig med kvalitative målinger på hvor godt universitetet arbeider med å minimere «uønsket» forbruk. UiS påpeker at det kan være krevende å innhente kvantitative tall for dette området. UH-institusjonene har serveringssteder driftet av studentsamskipnader og andre aktører. UiS foreslår at det heller burde komme krav til disse aktørene om måltall og krav til deres virksomhet.

USN informerer om at dette er et område hvor de kun kjøper ferdig mat servert i møter, konferanser mm av eksterne leverandører. Ifølge USN egner ikke slik møtemat seg for rapportering i de indikatorene som er gjengitt i tabell 8. USN mener at det er mer relevant å kreve slik rapportering fra samskipnadene som er produsent av mat ved mange institusjoner. USN viser til at de arbeider med studentsamskipnaden SSN om reduksjon av matsvinn og det vil være mer relevant å rapportere på samskipnadenes fraksjoner fra kjøkken og kantinevirksomhet.

Statsbygg mener at denne kategorien kunne vært en del av henholdsvis «Avfall» og «Innkjøp og anskaffelser». Statsbygg mener at det for det første bør fokuseres på god ressursutnyttelse, og redusere matsvinn til et minimum. For det andre bør en ha et mål om å erstatte animalske produkter med plantebaserte alternativer, og vri forbruket av kjøtt mot mindre utslippintensive typer av kjøtt.

Statsbygg foreslår å flytte indikator om tonn matavfall som en del av totalt avfall som rapporteres som del av hovedkategori Avfall. Indikatorer om innkjøp/forbruk av mat kan flyttes til hovedkategori Innkjøp og anskaffelser.

NMBU mener at tabell 8 Mat og servering bør utgå i sin helhet. Dette er tall de mener det ikke er mulig å få en oversikt over. NMBU stiller også spørsmålsteget ved om det er forskningsmessig belegg for at vegansk og vegetarisk mat i Norge er det meste miljøvennlige alternativet i en større sammenheng. Så lenge vegansk og vegetarisk mat baserer seg på importerte matvarer, kan kortreist animalsk mat være å foretrekke som proteinkilde utfra miljøhensyn.

3.5 Vannforbruk

BI foreslår at man i tillegg de foreslåtte indikatorene også måler vannforbruk sett opp mot driftstimer. Her vil det være store ulikheter på bygg ut fra åpningstider, brukergrupper, byggets funksjoner osv.

UiS ser ikke nødvendigheten av at vannforbruket følges opp som en fast indikator.

USN skriver at en registrering av vannforbruk kan inkluderes på alle campuser. I den grad det har betydning kan det vurderes å måle vannforbruk i produksjonskjøkken. Likeledes kan en slik måling bidra til å identifisere lekkasjer i et aldrende vannforsyningssystem.

NMBU påpeker at deres vannforbruk er veldig styrt av aktivitetene deres. Det går mye vann til gårdsbruket samt til alle dyreklinikkene, drivhus og laboratorier. Dyr og planter er ikke med i «hte» og det vil derfor være vanskelig å sammenligne institusjoner imellom. NMBU eier og drifter dessuten distribusjonsnett internt på den største delen av campus.. Kvalitative tiltak vil sannsynligvis være mer dekkende på dette punktet samt utvikling av gode klimaregnskap på vannforbruk og kloakk..

3.6 Bygg og materialbruk

BI mener den beste måten å sikre miljøvennlig bruk av materialer i bygg er å sertifisere byggene etter etablerte metoder, som f.eks. Breeam sertifiseringer. Samtidig er det viktig å sette fokus på gjenbruk av materialer der dette er mulig.

Forsvarsdepartementet viser til Forsvarsbygg som er en foregangsetat i forsvarssektoren når det gjelder kvantitative mål og krav for energieffektivisering. Slike krav, dersom de forplikter, gir incentiver for mer energieffektive materialvalg, og omstilling til mer energieffektive varmekilder. FD foreslår at universitets- og høyskolesektoren går i dialog med Forsvarsbygg for å få tilgang til «best practice».

NHH påpeker at man ved å benytte data fra Statens lokaler og hte-data fra DBH kan arealeffektivitet beregnes automatisk. Når det gjelder ombruk og resirkulert innhold i materialer må det skilles mellom selvforvaltende institusjoner og institusjoner som er leietakere. NHH leier all bygningsmasse av Statsbygg. I den grad det trengs data om anskaffelser som stammer fra ombrukte og resirkulerte materialer mener NHH at Statsbygg må kunne levere dette.

USN påpeker at mange av indikatorene under denne overskriften i hovedsak er relevant for selveiende institusjoner. For institusjoner som leier lokaler er noen indikatorene bare relevante i form av innkjøpsmakt i anbudsprosesser sammen med byggeier. USN støtter arealeffektivitet (3.6.1) som indikator.

Statsbygg påpeker at den viktigste miljøpåvirkningen UH-sektoren kan påvirke gjennom sine innkjøp er innkjøp av nye bygninger. Statsbygg støtter indikatorene som er foreslått for å reflektere utvikling av bygningsmassen. Innkjøp av kvadratmeter nybygg og innkjøp av kvadratmeter rehabilitert eksisterende bygningsmasse mener Statsbygg at er gode målinger. Statsbygg viser til kapittel 3.6.4 hvor det foreslås at prosentvis andel av bygningsarbeider der det er gjort klimagassberegninger skal være en indikator. Etter Statsbyggs syn bør denne indikatoren suppleres med resultatet av disse beregningene. Hvor store klimagassutslipp som går med til bygging eller rehabilitering vil være viktig å tallfeste og vil fort kunne utgjøre en stor del av klimafotavtrykket til det aktuelle universitet

eller høyskole i perioden byggingen varer. Statsbygg påpeker at det er viktig at indikatorene for dette er i tråd med norsk standard for klimagassberegning av bygninger, NS3720, slik det er foreslått i rapporten.

3.6.1 Arealeffektivitet

BI mener at en fornuftig og effektiv bruk av arealer kanskje er det viktigste fokuset man kan ha om man ønsker å redusere sitt klimaavtrykk. BI poengterer at arealene i tillegg til å være effektive må ha en utforming som understøtter læring og trivsel på campus. BI anbefaler at man måler utvikling på arealeffektivitet ikke bare i nye bygg, men også effektivisering av areal i eksisterende bygg. Dette vil kreve flere ulike vurderingskriterier om man også skal ivareta læringsmiljøet for studentene.

Forskerforbundet påpeker at det i kapittelet om arealeffektivitet og klimagassberegninger for nye bygg, ikke nevnes partssamarbeid, medbestemmelse eller medvirkning. Dette til tross for at arealnorm og arealeffektivitet utgjør viktige rammevilkår for arbeidsvilkår og arbeidsmiljø for ansatte og studenter. Mindre areal og åpne kontorlandskap kan i ett perspektiv fremstå som mer klimavennlig, men er sett i et annet perspektiv uforvarslog i forhold til arbeidsmiljø både for den enkelte og generelt. Koronakrisen har synliggjort ulemper ved åpne kontorlandskap med tanke på smittefare.

UiS mener indikatoren er god, men det bør deles opp i arealer for ansatte og for studenter.

USN støtter denne indikatoren.

Statsbygg mener indikatoren er god.

NMBU påpeker at tabell 10 Areal effektivitet med m^2 BTA/hte vil gi et dårlig bilde av den faktiske aktiviteten som fins på området. For å illustrere dette viser NMBU til sine energikrevende arealer som blant annet laboratorierelaterte arealer, dyrerelaterte arealer og veksthusarealer, osv. Selv om NMBU har redusert antall kvadratmeter de senere årene, vil m^2 BTA/hte antyde et relativt høyt arealforbruk i sektoren.

3.6.2 Oppføring av ny bygningsmasse, rehabilitering og ombygging

UiS mener dette kan være krevende, og stiller spørsmål med kostnad vs. nytte. Det viktige er at man kan endre innkjøpspolitikk og ha gode rutiner for dette.

USN påpeker at punktene 3.6.2, 3.6.3, 3.6.4 ikke er relevante for USN som ikke eier egen bygningsmasse annet enn som innkjøpsmakt i anbudsprosesser sammen med byggeier. Dette er krav USNs hovedeier Statsbygg forholder seg til.

Statsbygg mener de to indikatorene i tabell 11 er ok.

NMBU kan ikke se hva informasjon man kan få ut av Tabell 11 Oppføring av ny bygningsmasse og rehabilitering. Byggeprosjekter varierer fra år til år og noen er interne og andre via Statsbygg (se pkt 3.2.2.). Punktet i seg selv er greit, men NMBU er usikker på relevans som indikator.

3.6.3 Ombruk og resirkulert innhold i materialer

BI støtter et initiativ for å ombruke og resirkulere materialer. BI ser imidlertid en del praktiske utfordringer i de indikatorene som er foreslått. Det vil være umulig å veie bygningsmaterialer som skal gjenbrukes. Disse vil i praksis bli flyttet til et lager for midlertidig oppbevaring eller flyttet direkte til nytt bruksområde. Det er ofte store, tunge materialer, som modulvegger og

dører som brukes på nytt. Møbler som trekkes om vil også være svært utfordrende å veie. Her mener BI det vil være mer hensiktsmessig med en beskrivelse av hva man gjør enn å måle i kg hvor mye materialer som gjenbrukes.

BI anbefaler å kvalitativt melde inn tiltak man gjennomfører, da det i mange tilfeller vil bli vanskelig å tallfeste.

UiS mener dette også kan være krevende å finne, men de er enige i at ombruk er svært viktig.

USN påpeker at punktene 3.6.2, 3.6.3, 3.6.4 ikke er relevante for USN som ikke eier egen bygningsmasse annet enn som innkjøpsmakt i anbudsprosesser sammen med byggeier. Dette er krav hovedeieren Statsbygg forholder seg til.

Statsbygg mener de to indikatorene i tabell 12 er ok, men kan være vanskelige å beregne.

NMBU skriver at ombruk er lite brukt i byggebransjen i dag. Det er vanskelig å få dette til og samtidig tilfredsstillende alle forskriftskrav. Her er det også viktig å skille mellom de byggene som Statsbygg restaurerer/bygger og de institusjonen har ansvar for selv. NMBU mener at indikatoren og indikatoreneheten er svært vanskelig å bruke i praksis (tabell 12) og det er vanskelig å få gode miljøtall i eldre bygg og med eldre materialer. NMBU anbefaler derfor en kvalitativ beskrivelse. Det må bygges opp databanker for dette slik at det er mulig å gjennomføre i praksis.

3.6.4 Klimagassberegninger for nye bygg

BI anbefaler miljøsertifisering av bygg

UiS mener dette området må vurderes nærmere.

USN påpeker at punktene 3.6.2, 3.6.3, 3.6.4 ikke er relevante for USN som ikke eier egen bygningsmasse annet enn som innkjøpsmakt i anbudsprosesser sammen med byggeier. Dette er krav hovedeieren Statsbygg forholder seg til.

Statsbygg mener klimagassberegninger for nye bygg i hht 3720 bør være et krav. Statsbygg foreslår to nye indikatorer:

- Klimagassutslipp (kg CO₂e) for nybygg
- Klimagassutslipp (kg CO₂e/m² BTA)

NMBU mener at nye bygg er relativt sjelden i sektoren og at de i så fall leveres av Statsbygg og at dette må da i så fall være noe de utfører. NMBU anbefaler at det lages et prosjekt som kan bidra til at disse beregningene kan gjøres på en enklere måte enn i dag.

3.7 Energi

USN viser til at samlet energiforbruk er av interesse for hvert enkelt bygg, campus og samlet bygningsmasse. De mener man bør fokusere på samlet energiforbruk og samlet egenproduksjon gjennom bruk av varmepumper, solceller eller andre kilder og oppfordrer til at det presiseres hvordan bruk av egenprodusert energi skal inkluderes i regnskapet. Energiforbruk til ladestasjoner bør i den grad man selger den strømmen holdes utenfor energiregnskapet. Dersom man kan splitte energibruk til oppvarming og kjøling fra annen

forbruksstrøm kan det også være interessante indikatorer for å øke bevisstheten om utskiftinger til stadig mer energigjerrige komponenter. USN fastholder at biler bør rapporteres under mobilitet.

Statsbygg viser til egne erfaringer med at det kan være krevende å dele opp energiforbruk i hovedformål på en konsistent måte. I den sammenheng er det viktig å skaffe en god oversikt over eksisterende energimålere for å få et godt bilde av i hvor stor grad dette gjør det mulig å splitte opp energiforbruk på ulike formål. En analyse av det kan fort resultere i et behov for å installere mange nye energimålere. Det må også vurderes hvordan måleravlesninger skal kvalitetssikres og hvordan datastrømmene kan inngå i en større sammenheng. Statsbygg har en egen organisasjon for å følge opp dette og det krever mye manuelt arbeid, kompetanse og oppfølging lokalt.

3.7.1 Energiforbruk og -produksjon

BI viser til egen erfaring med systematisk arbeid med energieffektivisering på egne campuser, noe som har medført betydelig reduksjon av energi i eksisterende bygg. Dette er oppnådd gjennom god energistyring, sensorteknologi og fokus på lavenergiprodukter ved nye innkjøp. BI anbefaler å ha lange tidshorisonter for investeringer og de har erfart at det å øke andelen fornybar energi er god økonomi i et livsløpsperspektiv. Ved inngåelse av nye leiekontrakter, og ved forlengelse bør institusjonene sette fokus på utvikling av energikilder i byggene man leier, samt stille krav til egne energimålere. Dette vil gi bedre data. Det bør vurderes om man skal se på grønne leiekontrakter for å ivareta den grønne utviklingen av leide bygg.

BI opererer med energibruk per driftstime, da de mener dette gir bedre sammenligningsgrunnlag enn per kvm eller hts. Å måle energi per hovedformål forutsetter at bygninger og målere er bygd opp etter den logikken som foreslås. Ved å ha et energioppfølgingsystem vil man kunne identifisere energibruk til ulike formål, dette vil kunne gi gode data for å gjøre riktige tiltak der energibruken er høyest. BI påpeker at man ved eventuell sammenligning av energitall fra ulike deler av landet må graddagskorrigere tallene. BI støtter forslaget om å måle lokalprodusert, fornybar, energi. For å få til en slik vridning i bruk av energikilder er det en forutsetning at man tenker på dette i tidlig fase ved nybygg og at man får investeringsmidler til å innføre dette i eksisterende bygg der dette er hensiktsmessig. BI anbefaler derfor at energi måles per driftstime og utvikling på graden av ren fornybar energi. Geotermisk energi bør være en indikator.

UiS mener det legges opp til vel omfattende rapportering på dette området.

Statsbygg mener at samlet, totalt energiforbruk per energibærer er en av de viktigste indikatorene. De støtter derfor å etablere indikatorer knyttet til energiforbruk. Energiforbruk er også et viktig grunnlag for å beregne klimapåvirkningen fra institusjonen. Etter Statsbyggs oppfatning kan det være verdt å vurdere om man skal bruke innkjøpt energi som parameter framfor brukt energi. Innkjøpt energi representerer i større grad den faktiske miljøbelastningen forbundet med energiforbruk. For totalt energiforbruk per hovedformål er det etter Statsbyggs vurdering kun viktig å skille mellom byggeprosjekter og løpende forbruk i eksisterende bygninger.

NMBU forteller at de kjøper opprinnelsesgaranti på strømmen som brukes. Ved å bidra til markedet med opprinnelsesgarantier reduseres NMBUs klimagassutslipp fra elektrisitet med 10.900 tonn CO₂. Det er lagt inn et betydelig arbeid og gode rutiner på overvåking av energi- og vannforbruk ved bruk av et energioppfølgingsystem (EOS). NMBU har vært pådriver for å få på plass fjernvarmeanlegg og universitetet og bebyggelse i Ås sentrumsområde varmes opp med fornybar energi i form av skogsflis. Dette er tiltak som

ikke vil komme frem med de foreslåtte indikatorene. Tabell 14 Totalt energiforbruk per energibærer og per hovedformål bør kuttes ned og det bør lages regnskap for det som har størst innvirkning på klima- og miljø i CO₂ ekvivalenter. Ved eventuell sammenligning med andre institusjoner vil NMBU ha et høyt energiforbruk på grunn av institusjonens landbruksvirksomhet.

NMBU foreslår at Kunnskapsdepartementet oppretter et fond ala klimasatsmidler i kommunal sektor hvor det blir mulig å søke støtte til sol-, termiske- eller vindprosjekter.

3.7.2 Effektuttak

BI påpeker at de fleste eiendomsforvaltere vil ha god kontroll på effektuttaket dersom man bruker et energioppfølgingssystem og sørger for god drift. Det kan imidlertid være krevende å ha kontroll på dette i gamle bygninger.

UiS ser heller ikke helt nytten av å måle maks effektuttak. Fokus bør være å måle klimagassutslipp.

Statsbygg mener at det vil være fornuftig å søke å harmonisere måling av effektuttak i energimerkeordningen med indikator for UH-sektoren.

NMBU mener at Tabell 16 gir liten mening og de er usikker på hvordan dette kan måles i praksis og rapporteres på en god måte.

3.7.3 HFK-utslipp fra kjøleanlegg

UiS mener det er viktigere at man arbeider for å erstatte med mer miljøvennlige alternativer.

NMBU påpeker at de tradisjonelle HFK-kuldemediene (hydrofluorkarbon) skal ut av markedet som følge av EUs F-gass-forordning. NMBU har brukt betydelige ressurser på å bytte ut kuldemedier med høy GWP. Det er på nåværende tidspunkt ikke mulig å bytte ut anleggene deres med naturlige kuldemedier. NMBU mener at indikatorenheten i % i tabell 17 vil gi liten informasjon om faktisk klima- eller miljøpåvirkning.

3.8 Økologi

BI støtter de anbefalinger som ligger i høringsuttalelsene, men savner et fokus på økologi i by-campus. Blå/grønne tak som bidrar til å håndtere byenes økende utfordring knyttet til overvann, samt å ivareta biologisk mangfold av planter og insekter bør få økt fokus. Det bør settes fokus på blå/grønne tak i nybygg, og det bør måles om det er utvikling på dette området også på eksisterende bygningsmasse. De fleste bygg er allerede bygget og man bør se på muligheten for å utnytte det uutnyttede arealet som finnes på tak i byene på en bedre måte. Dette vil gjøre byene grønnere og bidra til fangst av CO₂ samtidig som du kan produsere solenergi og bidra til økologisk mangfold. BI anbefaler derfor kvalitativ måling av utvikling på hvordan den enkelte campus jobber med økologisk og biologisk mangfold.

Helsedirektoratet har ikke innvendinger til valg av indikatorer, men bemerker at det ser ut til å være eneste indikatorsett som krever uavhengig vurdering hvert femte år.

NHH mener at denne indikatoren kun må gjelde institusjoner av en viss størrelse og mangfold. NHHs tomt er eid av Statsbygg. De ledige arealene på denne tomten er så begrenset at en overvåking og rapportering av naturmangfoldet for disse arealene ikke er formålstjenlig.

UIS mener at et fokus på økt biologisk mangfold på campus er fornuftig og at man må fastsette tiltak og mål.

USN mener at denne indikatoren ikke er relevant for USN som leier lokaler, men at det kan være krav institusjonen setter til grunneier.

Statsbygg mener at de foreslåtte indikatorene vil gi et godt bilde av den økologiske situasjonen på et område. Det kan være verdt å vurdere om det er behov for å supplere med en måling av areal hvor disse artene lever for å få et bilde av utbredelse i tillegg til forekomst.

NMBU påpeker at det allerede fins nasjonale databaser (Naturbase og Artsdatabasen) som NMBUs ansatte og studenter har bidratt betydelig til i Ås gjennom sin undervisning og forskning. NMBU stiller derfor spørsmål ved hvorfor universitetene skal utvikle sitt eget system på dette området. Det står også «De neste fire påfølgende år kan institusjonens egne biologer rapportere inn data». NMBUs forskere vil ikke ha kapasitet til å rapportere og kartlegge dette i tillegg til sine andre arbeidsoppgaver. En slik indikator vil slik NMBU ser det, generere svært mye arbeid både å etablere og vedlikeholde og den vil sannsynligvis gi liten effekt. Det må spesifiseres hva en slik tabell skal bidra med. Tabell 18 Økologi vil for NMBUs sitt vedkommende bli en veldig omfattende jobb og vi foreslår at den utgår i sin helhet.

Kapittel 4: Vurderinger

I dette kapitlet har vi samlet kommentarer til spørsmål diskutert i kapittel 4 av Asplan Viaks rapport. Noen av poengene knyttet til rapportering og kostnader er nært knyttet sammen, men har blitt plassert i én av kategoriene, av hensyn til sammenheng i argumentasjonen.

4.1 Rapportering

BI mener at årlig rapportering synes å være det mest fornuftige, også med tanke på å kunne måle effekten av tiltak. BI mener videre at det vil være en fordel å bruke allerede etablert rapporteringsportal i Miljøfyrtårn.

Forskerforbundet ønsker ikke at UH-sektoren pålegges flere rapporteringskrav fra sentralt hold uten at det tilføres ressurser til dette.

Forsvarsdepartementet erfaringer i forsvarssektoren viser at det må legges til rette for en målrettet rapportering på denne type indikatorer. Det er en klar fordel at de er så systematiserte og forutsigbare som mulig. Rapportering er i seg selv tidkrevende. Derfor bør den være minimal og fokusert på det som er mest prekært å rette på. Samtidig, i tråd med positiv forsterkning, bør de beste resultatene fremheves.

NHH støtter forslaget om årlige rapporteringer. NHH støtter forslaget om at rapportering av miljøindikatorer blir en del av institusjonenes DBH-rapportering, ikke minst fordi alle relevante data om ansatte og studenter finnes der. NHH støtter også forslaget om at miljøarbeidet på et aggregert nivå må omtales i årsrapportene.

UiB er bekymret for at det legges opp til et stort målstyringsregime, stikk i strid med intensjonene om lavere rapporteringsbyrde og mindre styring. Dersom fokus nå skal være på felles nasjonale kvantifiserbare størrelser vil dette kunne undergrave det gode arbeidet som gjøres på institusjonsnivå, da betydelige ressurser må avsettes til rapporteringsarbeidet. I stedet for å underlegge sektoren enda flere sentrale krav om rapportering, bør det derfor legges opp til en styrking av dette arbeidet på institusjonsnivå.

UiT er opptatt av at det ikke blir innført krav til rapportering av grønne indikatorer da dette vil føre til økt detaljstyring av institusjonene. UiT og andre universiteter er svært opptatt av å arbeide med klima- og miljøspørsmål og har uavhengig av indikatorer og styringsparameter, vedtatt ambisiøse mål og handlingsplaner for reduksjon av egne klima- og miljøfotavtrykk. UiT ser ikke behov for eit omfattende sett av indikatorer for eit godt arbeid på dette området.

USN understreker at rapportering i seg selv ikke er noen garanti for at det jobbes godt med miljøtiltak. Rapporteringen må stå i forhold til de effekter man vil oppnå. Det ville være bedre å utarbeide gode veiledninger som kan hjelpe virksomhetene med å jobbe systematisk med tiltak og tilrettelegging som et alternativ eller supplement til omfattende rapportering.

HiM anbefaler årlige målinger, koblet til institusjonenes årsrapportering.

NSDs gjennomgang av de ulike foreslåtte indikatorer i rapporten viser at DBH per i dag innehar få av de indikatorene som er foreslått for innrapportering, derfor vil rapporteringsmengden til DBH utvides betraktelig og øke innholdet av databasen.

Rapporteringsfrekvens er også noe som vil påvirke arbeidsmengden i DBH. Valg av rapporteringsform kan avgjøre hvor arbeidskrevende arbeidet med denne rapporteringen vil være. Det bør derfor også i det videre arbeidet med indikatorene tas i betraktning ressurser til dette arbeidet og at NSD bidrar i arbeidet med å tilrettelegge og organisere inn rapporteringen med tanke på datauttak og tilrettelegging.

PHS viser til at det foreslåtte rapporteringssystemet er delvis sammenfallende med rapporteringen som kreves av institusjoner som er miljøfyrtårnsertifiserte, og anbefaler at disse to rapporteringene samkjøres. For øvrig viser PHS til at det for enkelte av faktorene vil være mer passende at eier av bygg og/eller areal rapporterer.

Statsbygg viser til arealstatus i sektoren. Statsbygg selv forvalter på vegne av staten ca 25 % av totalt areal i UH-sektoren. Over 50 % av eiendomsmassen forvaltes av universitetene og høyskolene selv. I tillegg leier UH-sektoren eiendom fra private utleiere. Statsbygg mener det er naturlig at det er institusjonene selv som er ansvarlig for miljørapporteringen i UH-sektoren. Det er UH-virksomhetene som er ansvarlig for å kutte klimagassutslipp i egen virksomhet gjennom klima- og miljøstrategier med tydelige miljømål og indikatorer, og som også må ha ansvar for fremdrift i det etterfølgende arbeidet. Det er viktig at utdanningsinstitusjonene eier arbeidet med å etablere og følge opp de endelige indikatorsettene og har ansvar for implementering, monitorering, analyser og iverksetting og finansiering av tiltak. Statsbygg vil i denne sammenhengen først og fremst være en bidragsyter gjennom å levere grunnlagsdata som de som byggeier har oversikt over.

UHR ytrer sin bekymring for at det legges opp til et stort målstyringsregime, stikk i strid med intensjonene om lavere rapporteringsbyrde og mindre styring. Konkurransen mellom institusjonene er lite fornuftig fordi sektoren er heterogen, og det er et uttalt mål at den fortsatt skal være det.

4.2 Kostnader i forbindelse med økt arbeidsmengde

BI understreker at spørsmålet om rapporteringsbyrde ikke så enkelt som å måle antall timer til rapportering, og anbefaler at man inkluderer andre kostnader enn rapporteringstimer. Den store jobben ligger i å få frem data for så å systematisk jobbe med forbedringer på de ulike områdene. BI er enig i at investering i grønnere campuser ikke isolert sett kan ses på som utgifter, men som en investering i fremtiden og at UH-institusjoner kan bruke sin samfunnsposisjon og markedsrett til å fremme det grønne skiftet.

NMBU understreker at rapportering på disse indikatorene vil måtte gå på bekostning av andre arbeidsoppgaver og stiller seg undrende til forslaget om ekstra administrative oppgaver i en periode hvor det har vært stort fokus på avbyråkratisering.

NHH understreker at rapporteringsarbeidet vil medføre økte kostnader fordi det må dedikeres ressurser til dette arbeidet.

UiS mener at rapporteringen som foreslås vil være mer arbeidskrevende enn Asplan Viaks rapport indikerer. UiS mener derfor ut fra en kost-/nytte betraktning at antall indikatorer må reduseres. UiS foreslår at man bruker estimater i større grad enn konkrete tellinger.

USN vil sterkt advare mot å etablere et rapporteringsregime som er så omfattende at en betydelig del av institusjonenes begrensede administrative kapasitet brukes til å framskaffe og rapportere tall, heller enn å prioritere handling. Det antas at datainnsamling og rapportering på det foreslåtte indikatorsettet vil medføre en betydelig større ressursbruk enn

det som er estimert og at det vil dermed innebære en økt byråkratisering. Dessuten vil det store antallet kunne resultere i redusert oppmerksomhet rundt det enkelte parameter.

PHS ser viktigheten av et rapporteringssystem for UH-sektoren, men omfang og detaljeringsgrad tilsier et merkbart merarbeid. Særlig for en liten institusjon med få administrativt ansatte, kan det foreslåtte rapporteringssystemet legge beslag på en vesentlig del av arbeidskapasiteten. Politihøgskolen anbefaler derfor et noe forenklet system.

HiMs erfaring med klimaregnskap tilsier at det ikke er mulig å fremskaffe gode tall på de 98 indikatorene til den kostnaden rapporten antyder. De ser likevel muligheter for at kostnaden på sikt kan oppveies av økte besparelser og redusert klimautslipp.

Statsbygg mener at rapporten ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til eierstrukturen i sektoren. Dette vil ha konsekvenser for spørsmålene om ressursbruk generelt og om hvem som må sette av ressursene. Statsbygg mener det er viktig med en ansvarsfordeling som er tydelig, også når det gjelder kostnader. Statsbygg mener videre at rapporteringsfrekvens kan ha stor påvirkning på ressursbruk knyttet til å implementere og følge opp indikatorene.

Helsedirektoratet kommenterer estimatene for ressursbruk i vedleggstabell 2 og er usikre på om dette kan være estimater for arbeidsmengde for første gang man skal gjøre dette målearbeidet. Man vil være helt avhengig av at det finnes underliggende system det kan hentes data fra. For lavt estimat kan før til frustrasjon når arbeidet faktisk skal utføres.

4.3 Sammenligning mellom institusjonene

BI mener det vil være svært vanskelig å sammenligne mellom institusjonene, da forutsetningene er svært forskjellige og anbefaler å legge til rette for møteplasser for best practice i stedet for konkurranse.

NMBU mener at rapportens formål virker uklar på dette punktet og viser til at den har vist seg å bli brukt til å fremme konkurranse i praksis.

PHS mener at ulike UH-institusjoner ikke bør settes opp mot hverandre, men at det gis verktøy for måling av egen utvikling over tid.

UIS mener at det viktigste er at indikatorene brukes for å oppnå egne klimamål, ikke nødvendigvis til sammenligning med andre.

UiT støtter konklusjonen i rapporten om at eventuelle indikatorer ikke kan brukes til å sammenligne og rangere institusjonene. Ettersom forskjellige institusjoner har ulike forutsetninger, kan resultatene ikke direkte sammenlignes. Siden en sammenligning av innrapporterte resultat har begrenset verdi, blir det heller ikke anbefalt å innføre et rangeringssystem som kan brukes for å sammenligne institusjonenes klima- og miljøprestasjon. Sammenligning og rangering vil som vektlegging av indikatorer, kunne dreie fokuset fra å arbeide med forbedringer til å arbeide for en konstruert sammenligning som ikke nødvendigvis fremmer godt klima- og miljøarbeid ved den enkelte institusjonen.

USN er glad for at hensikten ikke er sammenlikning med andre institusjoner som fort kan føre galt av sted grunnet svært ulike forutsetninger. USN uttrykker samtidig bekymring fordi man har erfaring med at DBH i stor grad benyttes som benchmarking institusjoner i mellom, uten at man kan ta tilstrekkelig høyde for svært varierte forutsetninger knyttet f.eks. til lokasjoner, studieretninger og alder på bygningsmasse.

Forskerforbundet er enig i konklusjonen i rapporten når det gjelder nytten av å sammenlikne UH-virksomhetene når det gjelder score på indikatorene. Det vil være lite hensiktsmessig å innføre et rangeringssystem basert på innrapporterte resultater. Til det er rapporteringsgrunnlaget for begrenset i forhold til UH-sektorens brede samfunnsoppdrag. Virksomhetene er også for ulike, til at en sammenlikning er fruktbar.

4.4 Indikatorenes omfang og begrensninger

BI viser til at det er et stort fokus blant unge på reduksjon av plast og anbefaler at man inkluderer indikatorer for plastreduksjon og reduksjon av engangsartikler.

HiM mener det argumenteres godt for kategorier og indikatorer i Asplan Viaks rapport, men at omfanget totalt sett er for stort. HiM vil foretrekke at man starter med de aller viktigste områdene, og heller ser på en eventuell utvidelse senere. HiM rangerer de foreslåtte hovedkategoriene i følgende rekkefølge; Mobilitet, Energi, Avfall, Innkjøp og anskaffelser, Bygg- og materialbruk, Mat og servering, Vannforbruk og Økologi. Selv om dette forslag skulle nå gjennom, vil det fortsatt være et stort arbeid å skaffe gode tall til alle indikatorene.

UIS mener at det er altfor mange indikatorer og for stort omfang. Disse må reduseres til så få og nyttige indikatorer som mulig, og uten vesentlig økt ressursbruk som følge av dette. Det bør også legges inn milepæler. Manglende måloppnåelse et år bør tas igjen i de påfølgende årene. Det bør også være belønningsordninger knyttet til måloppnåelse.

USN peker på at institusjonen ikke har direkte beslutningsmulighet og dermed i begrenset grad påvirkningsmulighet på en rekke av indikatorene. Samtidig ser USN at institusjonen på noen av disse områdene har en indirekte påvirkningskraft som kunde og etterspør tjenester. Indikatorsettet som beskrives i rapporten er svært omfattende. USN ser at nye indikatorer kan være et virkemiddel for å skape oppmerksomhet rundt det grønne skiftet, men at det i lys av bestrebelsene på forenkling og avbyråkratisering, vil være galt å pålegge lærestedene å samle data på 98 indikatorer. USNs viktigste tilbakemelding er derfor at det samlede omfanget av indikatorer må reduseres.

UIB mener at bruk av indikatorer slik rapporten foreslår vil være beheftet med utfordringer både når det gjelder datakvalitet og måling. I presentasjonen av indikatorene tas det heller ikke høyde for at institusjonene er ulike med til dels ulike oppdrag og fagprofiler. For eksempel vil forskjellen mellom å eie eller leie egen boligmasse ha stor betydning for hvilken frihet institusjonen selv har til å innføre tiltak. Uten dette hensynet vil indikatorene ha liten legitimitet og relevans. Det bør derfor i større grad være opp til institusjonene selv å bestemme tiltak de ønsker å legge vekt på, tilpasset virksomhetens egenart.

UHR mener at Asplan Viaks rapporter kan være en ressurs for de enkelte institusjonenes arbeid med å gjøre institusjonenes drift og vedlikehold mer miljøvennlig og klimanøytral. UHR mener imidlertid at indikatorrapporten ikke kan benyttes til å innføre et omfattende, obligatorisk indikatorsett for hele sektoren. Bruk av indikatorer slik det er foreslått i rapporten vil være beheftet med utfordringer både når det gjelder datakvalitet og måling. Det må stilles spørsmål ved om det i det hele tatt er fornuftig ressursbruk å samle inn data på den måten det legges opp til i rapporten. Den enkelte institusjon bør selv vurdere om det er behov for å bruke indikatorer, og hvilke man eventuelt har behov for.

Kapittel 5: Konklusjon

I dette kapitlet har vi samlet høringsinstansenes kommentarer til spørsmål diskutert i kapittel 5 av Asplan Viaks rapport.

Forskerforbundet er enig i konklusjonen i rapporten om nytten av å sammenlikne UH-virkomhetene og understreker at det vil være lite hensiktsmessig å innføre et rangeringssystem basert på innrapporterte resultater. Det bør i stedet fokuseres på samarbeid og læring. Forskerforbundet mener det må legges vekt på å styrke og utvikle samarbeidsarenaer og fora for utveksling av erfaringer og forskningsbasert informasjon for klima- og miljøarbeid i sektoren.

UHR ønsker en dialog med Kunnskapsdepartementet og relevante direktorater om hvordan UH-institusjonene best kan bidra til at Norge når regjeringens klimamål, samt hvordan vi kan bidra i arbeidet med å innfri de andre bærekraftmålene.

UiT oppfordrer til at det istedenfor krav om rapportering og sammenligning legges til rette for kunnskapsdeling mellom institusjonene i sektoren om aktuelle tiltak og aktiviteter som kan gjennomføres for å redusere institusjonenes klima- og miljøavtrykk. Institusjonene bør selv kunne avgjøre hvor det er viktig å sette inn tiltak og hvilke tiltak som vil være mest effektive. Det vil gi eierskap til aktiviteten og holde fokus på det som er viktig – nemlig å gjøre tiltak for å kjempe mot klimaendringene og redusere tap av biologisk mangfold.

UiO påpeker at deres hovedbekymring når det gjelder Kunnskapsdepartementets forslag om rapporteringen på 98 indikatorer, er imidlertid at dette vil generere metodiske utfordringer, krevende diskusjoner om indikatorenes relevans og utslag for den enkelte institusjon, samt innebære et omfattende rapporteringsarbeid. I sum anser UiO risikoen for at introduksjon av en slik rapportering vil kreve mye kapasitet og ressurser - uten at det skapes direkte effekter i form av reduserte klimagassutslipp - for å være høy, og for høy.